

PROGRAM: ASERBAJDSJAN, GEORGIA OG ARMENIA

🍴 15 frokoster, 15 lunsjer og 15 middager inkludert

Dag 1

Oslo - Baku

🍴 Middag

Formiddagsfly med Lufthansa til Frankfurt og straks videre til Baku. Vi når en sen middag før vi kommer oss i seng på vårt hotell, midt i byen.

Måltider inkludert: Enklere måltid på fly og middag i Baku

Dag 2

Baku - Gobustan - Baku

🍴 Frokost, lunsj, middag

– Jorden er fugtig og fet av olje, sandet er å gå i som såpe og her hersker en hård lukt av nafta og petroleum som gir os fremmede hodepine. Naftaområdet er inndelt i bassiner, sjøer, med volder av sand omkring; men det nytter ikke godt å stænge for oljen, den trækker seg ind i voldene og gjør dem fete og fuktige. Den rå nafta var kjendt av oldtidens jøder og grækere og her ute på halvøen Apsjeron har den været brukt av befolkningen til brændsel og til belysning i meget land tid. Men det er først i de siste tredve år at man har tilvirket petroleum av den. Nu er her en by av boretårne så langt øiet kan se, verdens utriveligste og utroligste by av sorte, fete, rått tømrede boretårne. Men herinde huserer maskinerne nat og dag; arbeiderne roper til hverandre for å overdøve larmen, tårnene ryster av de uhyre bor som svinges ned i jorden.

Fra: Knut Hamsun: I Æventyrland. Oplevet og drømt i Kaukasien

Vi begynner dagen med en snartur til to oppsiktsvekkende fenomener: det gamle ild-templet Ateshgah, æret fra Zaratustras tid, eller iallfall fra 1800-tallet da indiske pilegrimer oppdaget stedet, og så til de brennende skråningene av Yanardagh, der jordgass lekker og holder flammer levende.

En drøy times kjøring tar oss til Gobustan, der fortidens frodige vegetasjon sørget for jaktterreng for steinaldermenneskene som bodde i grotter her. Klimaet har endret seg, Kaspiahavets kyst er blitt forvandlet til ørken, og forfedrenes huler er falt sammen – og avslører tusentalls ”helleristninger” i form av innskrifter og piktogrammer, fra steinalder, jernalder og romersk tid.

Tilbake i Baku kikker vi nærmere på byen, en oase av vakre fasader og avenyer kranset av alleer, alt skapt av rikdommen etter at oljeeventyret begynte sist på 1800-tallet – og den nye boomen i vår tid. Bak bymurene en middelaldersk gamleby, utenfor ligger en århundregammel oljeboom-by, og utenfor disse ligger moderne høyhus i stål og betong og glass.

I hjertet av gamlebyen ligger shirvanshahenes palass, mye av det grunnlagt på 1400-tallet, i stor grad restaurert i vår tid. Vi utforsker bymurer og porter rundt gamlebyen, som står på UNESCOs verdensarvliste, og vi ser det formidable Jomfrutårnet. Det er en festning fra 1100-tallet, men fundamentet skal skrive seg fra 2500 år tilbake. Mange historier forklarer Jomfrutårnets navn. Middag med underholdning.

Dag 3

Baku - Sheki

☪️ Frokost, lunsj, middag

Vi forlater Baku og Kaspiske hav, og ørkenen blir akutt, helt livløs, ”... som om Vårherre led av en total bakrus”. Her ligger sølevulkaner, i levende påminnelser om at jordskorpen som vi lever på er ganske tynn. Langsamt viker ørkenen for fjellområder og dype skoger, alleer av trær deler engene og følger veien. Er været godt, kommer snødekte tinder til syne.

I Maraza ser vi Diri Babas mausoleum, graven til en sufihelgen fra 1300-tallet, og når så fram til Shamakha, karavane- og handelsby gjennom uminnelige tider. Vi ser Yeddi Gumbas, «de sju graver», byens store moske, grunnlagt AD 743, gjenreist etter ødeleggelser i 1918, og ganske nyoppusset. I Sheki besøker vi den lokals shahs sommerpalass med veggmalerier og glassmosaikker. En verden vi aldri har hørt om! Spennende marked er det også i Sheki.

Dag 4

Sheki - Lagodekhi - Signagi - Tbilisi

☪️ Frokost, lunsj, middag

Områdene ved grensen mot Georgia er et naturreservat, Lagodekhi, med dype daler, mørke skoger, høye fosser og glitrende breer i det fjerne. Vi ser vel ikke all verden før vi er ved grensen og forretter de nødvendige formaliteter. Med ett er vi inne i en annen verden, vi er i et av Georgias viktigste vindistrikter. Vi besøker en gammel vinkjeller og får sikkert anledning til å smake på mosten sammen med lunsj fra ”mors” eget kjøkken, hjemmelaget og hjemmetappet! Vi ser festningsbyen Signagi, bygget av armenske håndverkere og handelsmenn for drøyt 200 år siden. Byen er nyrestaurert, er støvet ved å legge seg? Vi besøker også St. Ninos grav, viet minnet om den unge kvinnen fra Kappadokia som i AD 337 kom til disse fjerne egner og kristnet georgierne.

Dag 5

Tbilisi

☪️ Frokost, lunsj, middag

Tbilisis historie strekker seg hundrevis av år før Kristus, men grunnlegges formelt av en mytisk konge på 300-tallet e. Kr. Okkupert av persere og arabere blir byen hovedstad for et samlet Georgia i 1122, ødelegges av mongoler, svartedauen og Timor og igjen av perserne, flere ganger. Russerne annekterte Georgia i 1800 og gikk i gang med å bygge en by etter tzarens lest.

Få bygninger er eldre enn 200 år – og likevel har Tbilisi en gamleby som er vel verd å utforske og hygge seg med, til fots. Vi begynner med Metekhi-kirken, gjenreist igjen og igjen etter planene fra den opprinnelige, bygget sist på 1200-tallet. Synagogen er ”bare” 100 år gammel, Sioni-katedralen i hovedsak fra 1200-tallet, på murer fra 600 år tidligere. Vi kjører opp til Moder Georgia-statuen og vandrer ned til Narikala-festningen, et gammelt symbol på Tbilisis strålende forsvar. Byens navn har noe med varm å gjøre, vi besøker svovelbadene, ser det nyåpnede nasjonalmuseet og ender dagen med en spasertur på Rustaveli-avenyen.

Dag 6

Tbilisi - Mtskheta - Anuari - Gudauri

☪️ Frokost, lunsj, middag

– Jeg har hele tiden hatt feber og har drukket piva, mildt russisk øl, for å slukke min tørst; men da piva syntes å hidse gikk jeg over til kaukasisk vin. Denne vin smaker som en viss sort italiensk landvin og den hjalp meg herlig et øieblik. Et øieblik. Så ble det alltid galt igjen. Hva jeg burde ha drukket var te. Det er ikke for intet at de indfødte har med sig temaskiner endog i toget og søler med tedrikking hele dagen. Her gikk jeg til den motsatte yderlighet og drak vand. Vand fra floden Kur. Og det var det galeste av alt. For den som engang har drukket av floden Kur, vil alltid langes tilbake til Kaukasien

Fra: Knut Hamsun: I Æventyrland. Oplevet og drømt i Kaukasien.

Vi forlater Tbilisi og kjører to-tre mil langs elven Kura Mtkvari til Mtskheta, det mystikk-fylte sentrum for georgisk kultur og kirkeliv. Byen har vært Georgias åndelige hjerte siden AD 327. Her er to viktige kirker som begge står på UNESCOs verdensarvliste: Jvari, Det hellige kors, bygget på en høyde utenfor byen, på stedet der St. Nino reiste et trekors da hun kristnet landet, og Svetitskhoveli-katedralen, som etter sigende vokter Jesu kappe.

Vi kjører videre opp langs Aragvi-elven, begynnelsen på den legendariske «military highway», og besøker Anauri-festningen, et hertugsete med røtter tilbake til 1200-tallet og brukt i 600 år. Det er et flott kompleks av borg og kirke i et fint landskap. Herfra stiger veien brått, vi skal over Gudauri-passet, drøyt 2000 moh., i hjertet av Kaukasus. Fra Stepantsminda kjører vi med firehjulsdrevne biler opp til Trefoldighetskirken Gergeti. Stedet er stemningsfullt, og vi håper på klarvær og fri sikt mot Kazbegi-breen.

Dag 7

Gudauri - Gori - Uplistsikhe - Borjomi - Akhaltsikhe

☪️ Frokost, lunsj, middag

Ned til vårblomstringen igjen! Vi besøker grottebyen Uplistsikhe, en viktig handelsstasjon på Silkeveien i århundrene rundt Kristi tid. Fin beliggenhet på bredden av elven Mtkvari. Og så Gori, der Josif Jughashvili ble født, med et interessant museum viet hans liv som Josef Stalin. Herfra svinger veien seg over enger og gjennom skog til kurbyen Borjomi og langs elven fram til Akhaltsikhe. Vi må besøke byens Rabati-festning før vi tørner inn, bygget på gamle tufter, som den står i dag et vitnesbyrd om sterk ottomansk innflytelse.

Dag 8

Akhaltsikhe - Vardzia - Bakuriani

☪️ Frokost, lunsj, middag

En flott kjøreetappe fører oss virkelig ut i ødemarka. Veien følger det øvre løpet av Mtkvari-elven, gjennom trange kløfter og inn i vakre daler, grønne landskaper mellom tørre og ville klipper. Gamle kirker og festninger vitner om tidligere tiders trafikk og behov for å markere eierskap.

Byen Vardzia stammer fra 1100-tallet, ikke bygget, men hugget inn i klippene, som grotter i tretten etasjer, med Maria Himmelfartskirke som sentrum. Det skal ha vært om lag 3000 grotter her, med boliger, små kirker, restauranter – og 25 vinkjellere. Vardzia er et høydepunkt på turen. Herfra tilbake til Borjomi og så opp gjennom praktfulle skoger til tidlig vår igjen. Bakuriani er også et vintersportssted, ligger på oppunder 2000 moh., men hotellet er lunt og har både sauna og innendørs basseng.

Dag 9

Bakuriani - Kutaisi

☪️ Frokost, lunsj, middag

På formiddagen skal vi på tur med lilleputtoget Kukushka, nærmest en antikvitett! Sporet bukter seg gjennom skogen, en jernbaneglede! Så kjører vi inn i Vest-Georgia og Imerti-provinsen. Her hører vi den gamle greske historien om Jason og argonautene og den gylne skinnfell – det var her det hele skjedd! Her er to katedraler som begge står på verdensarvlisten. Dette er Georgias nest største by, og byen har også et farverikt marked. Vårt pensjonat byr på hjemmelaget mat og gjestfrihet.

Dag 10

Kutaii - Tbilisi - og vinsmaking ved Mukhrani

☪️ Frokost, lunsj

På formiddagen kjører vi tilbake mot Tbilisi, men gjør et hyggelig stopp på vinslottet Mukhrani, der den franske arven etter hertug Ivane Mukhranbatoni føres videre med stolthet og stil. Her får vi smake fire forskjellige vinsorter, før vi kjører videre til neste vingård. I nærheten ligger lagos vinkjeller, der Georgias gamle vintradisjoner føres videre på økologisk vis. Her får vi også lunsj, med nydelige hjemmelagde retter – og selvfølgelig får vi smake på vinen! Vi har ettermiddagen og kvelden fri til å fordøye og samle de siste inntrykkene av Georgia.

Dag 11

Tbilisi - Sadakhlo / Bagratashen - Yerevan

☪️ Frokost, lunsj, middag

Vi kjører til Armenias grense, skifter buss og besetning ved Sadakhlo / Bagrataschen, og så er vi i Armenia! Litt sør for grenseposten ligger Haghpate-klosteret som det har ligget siden 976, høyt oppe på pynten over Debet-dalen. Her er kirker og kapeller, gravkamre, klokketårn og dristige broer. Praktfull beliggenhet og et flott sted.

Herfra kjører vi til Yerevan, hvor det skal bli godt å bo fast nesten en uke, med dagsturer fra byen – og litt kortere dager.

Dag 12

Garni og Geghard

☪️ Frokost, lunsj, middag

Vi skal bedrive litt klassisk arkeologi og ser Garni, et i stor grad gjenreist hellenistisk tempel, viet solguden Helios. Etter at Armenia lot seg kristne, ble stedet sommerresidens for kongefamilien. Templet lå på en høyde som et akropolis, og murene ble bestyrket med 14 tårn

Geghard-klostet har fått navn etter den lanse som en romersk soldat stakk i Jesu side mens han hang på korset. Lansen ble oppbevart her i Geghard i generasjoner før den ble flyttet til Echmiadzin.

Endelig besøker vi Tsitsernakaberd, det armenske folkemord-museum og – minnesmerke, som dokumenterer og minnes massakrene i 1896 og 1909 og deportasjonene og massebordene i 1915. De døde minnes med en evig flamme.

Dag 13

Echmiadzin, Matenadaran og Brandy

☪️ Frokost, lunsj, middag

Vi kjører først noen kilometer utenfor Yerevan og besøker Echmiadzin, base for armenernes Catholicos, patriarken for alle armenske kristne. Echmiadzin var hovedstad i Armenia i perioden 180 til 340. På denne tid så St. Gregor Opplyseren en lysstråle falle til jorden, et signal til å bygge en kirke, Armenias første moderkirke, nettopp her, på tuftene av et gammelt hedensk tempel. Blant kirkens relikvier er lansens som en romersk soldat stakk i Jesu side da han var korsfestet.

Et monument utenfor kirken markerer at pave Johannes Paul II feiret den hellige messe her under et besøk i 2001.

Tilbake i Yerevan gjør vi en runde for å få et overblikk over byen. En av de eldste byer i verden: Grunnlagt i 782 f. Kr. som en utpost for urartu-riket som hadde sitt kjerneområde ved Van-sjøen i nåværende Tyrkia. Urartu-kongen bygde festningen der Heazdab-elven strømmer ut av en kløft i fjellene og vanner slettene ved foten av Ararat-fjellet. Byen lå hvor flere viktige handelsruter krysset hverandre, og var hovedstad for muslimske khaner og persiske guvernører til den ble annektert av russerne i 1828, og ble omdannet til en tilnærmet europeisk storby, en utvikling som fortsatte under Stalin. Idag har Yerevan en drøy million innbyggere, en moderne by med fin balanse mellom den pulserende urbane livsstil og sans for historien og de gamle røtter. Til tross for sovjetisk byplanlegging har den en viss italiensk sjarme, sies det, med mange friluftskafeer under trærne som kranser brede boulevarder.

Armenerne må kunne kalles et ”bokens folk”, og en unik samling antikke manuskripter oppbevares i Matenadaran-museet. Det står som en moderne katedral ved enden av en av byens avenyer og bevarer mer enn 17.000 armenske manuskripter og 100.000 dokumenter fra middelalder til moderne tid. Noen av dem utstilles.

Endelig besøker vi et brenneri og får lære om brandyproduksjonen, med smaksprøver. Brandyen er brent på saft av hvite druer fra Ararat-dalen sammen med rent kildevann. Det fortelles at Winston Churchill så til de grader fikk smaken på armensk brandy da han skålte med Stalin under Yalta-konferansen i 1945, at han bestilte flere kasser hvert år.

Dag 14

Sevan

 Frokost, lunsj, middag

Vi skal utforske det nordlige Armenia. En times kjøring fra Yerevan fører oss opp til det lille høylandet i Gegharkunik, der vi ser det enorme blå ”øye” som kalles Sevan-sjøen. Sjøen ligger om lag 1900 meter over havet, og vi får se om det er vinter eller vår når vi kommer dit. Sovjeterne senket overflaten 20 m da de utnyttet vannet til et kraftverk, dette avdekket gamle festninger, hus og andre funn fra tidligere tider. Senere er vannstanden hevet litt, det gir renere vann og mer fisk.

Her er mange monumenter, med Sevan-klosteret på toppen av en høyde som det fremste. Hvilken utsikt, før skyene kommer! En time lenger inn i fjellene ligger idylliske Dilijan, ”Armenias Sveits” – en lett overdrevet betegnelse på en av de fineste regioner i landet. Store ekeskoger, ”setervoller” og bindingsverkshus. Ganske nær, dypt inne i skogen, ligger Goshavank-klosteret, grunnlagt i 1188, ødelagt av Timur og hans hær, gjenreist og velholdt.

Dag 15

Khor Virap og Noravank

☪️ Frokost, lunsj, middag

Khor Virap, bare en snau times kjøring fra Yerevan, ligger på en høyde over Araks-elven, med utsikt over beitemarker, storkereder og vingårder, ved foten av Ararat-fjellet. Armenias mest populære fotomotiv? Historien skriver seg helt tilbake til kristningen av Armenia, tidlig trehundretall, under St. Gregor Opplyseren. Kirken er et viktig pilegrimssted den dag i dag.

Vi fortsetter mot øst, til Vayots Dzor-regionen, et vilt fjellandskap klemt inn mellom en løsrevet del av Azerbaijan og Nagorno Karabakh, en verden av blomster, elveløp, fosser, huler og snø. Få druetyper trives i dette ekstreme klimaet, men areni-druen gir utmerket produksjon. Vi besøker landsbyen Areni med en vinfabrikk som gjerne byr på en smak. Like i nærheten ligger Nye Kloster, Noravank, berømt både for sin arkitektur og for beliggenheten i en glenne ved åpningen av en trang dal.

Dag 16

Ashtarak og Amberd

☪️ Frokost, lunsj, middag

På sydskråningene av Aragats-fjellet, 2300 meter over havet, der Amberd og Arkashen-elvene løper sammen, ligger Amberd-festningen, som den har ligget siden tusentallet. Ikke en gang mongolene kunne innta den, sies det. En strålende utsikt over Ararat-sletten, festningen behersket gjennom alle tider viktige handelsveier og rike bygder. Et dynasti kalt pahlavouni residerte her, vi skal se deres bad og dere hemmelige rømningsvei.

Herfra fortsetter vi til Ashtarak i den dramatiske dalslukten Kasagh, hvor vi ser klosteret Hovhannavank. Her har det ligget, på kanten av kløften, siden 600-tallet, slått ned i gressbakken som en spiker som hindrer setervollen fra å rase ut i avgrunnen. Klosteret i seg selv er ved et besøk, med fine dekorasjoner og et relieff av Kristus på tronen.

Tid for et siste kafébesøk i Yerevan?

Dag 17

Hjemreise

En meget kort natt før hjemreise med Austrian Airways som har avgang mot Wien rundt soloppgang. Etter noen timer i transitt går flyet videre til Gardermoen, der vi lander ved lunsjtid.

Måltider inkludert: Enklere måltid på flyet